

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Łodzi

LLO.411.004.15.2023

Pani Karolina Stasiak
Kierownik
Gminnej Biblioteki Publicznej
w Wartkowicach
ul. Legionów Polskich 1
99-220 Wartkowice

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

I/23/003 – Funkcjonowanie samorządowych bibliotek publicznych w województwie łódzkim

I.

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Gminna Biblioteka Publiczna w Wartkowicach, ul. Legionów Polskich 1, 99-220 Wartkowiec (dalej: Biblioteka lub GBP)
Kierownik jednostki kontrolowanej	Karolina Stasiak, Kierownik Biblioteki, od 1 lutego 2017 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none">1. Organizacja i realizacja zadań w zakresie zaspokajania potrzeb oświatowych, kulturalnych i informacyjnych społeczeństwa i upowszechniania wiedzy oraz kultury2. Gromadzenie, przechowywanie i ochrona materiałów bibliotecznych3. Prowadzenie gospodarki finansowej
Okres objęty kontrolą	Lata 2021-2023 (do dnia zakończenia kontroli, tj. do 11 grudnia 2023 r.), z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, o ile miały wpływ na działalność jednostki w kontrolowanym zakresie
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Łodzi
Kontroler	Ewelina Dębowska, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LLO/152/2023 z 18 października 2023 r.

(akta kontroli str. 1-3)

¹ Dz. U. z 2022 r. poz. 623; dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

W latach 2021-2023 (do 30 września) GBP w Wartkowicach prawidłowo organizowała i zapewniała dostęp do zasobów dorobku nauki i kultury oraz realizowała cele statutowe i zadania w zakresie zaspokajania potrzeb oświatowych, kulturalnych i informacyjnych społeczeństwa oraz upowszechniania wiedzy i kultury.

Uzasadnienie
oceny ogólnej

Biblioteka została zorganizowana zgodnie z ustawą z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach³ oraz ustawą z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej⁴. W obowiązującym regulaminie prawidłowo określono zasady i warunki korzystania z GBP. Corocznie podejmowano działania zachęcające do korzystania z usług Biblioteki i zapobiegające spadkowi liczby czytelników i wypożyczeń, m.in. poprzez sukcesywne zwiększanie posiadanych zbiorów i rozszerzanie oferty dla czytelników o nowości wydawnicze oraz angażując się w akcje i projekty promujące czytelnictwo. Mimo okresu pandemii Covid-19 przypadającego na badany okres, Biblioteka utrzymywała liczbę zarejestrowanych i aktywnych czytelników na stałym poziomie. Z kolei liczba wypożyczeń i udostępnień corocznie wzrastała. GBP prowadziła działania informacyjne zarówno w swojej siedzibie organizując liczne wystawy książkowe i informacyjne, jak i na portalu Facebook, na którym prowadzono konkursy literackie i na bieżąco informowano o zakupionych nowościach. W miarę możliwości GBP dostosowywała świadczone usługi do zmieniających się potrzeb użytkowników i pojawiających się możliwości technologicznych, w tym m.in. zapewniając dostęp do książek w wersji elektronicznej w ramach Konsorcjum „Legimi” oraz książek mówionych w ramach projektu „Wypożyczalnia odtwarzaczy cyfrowej książki mówionej dla osób niewidomych i słabowidzących” realizowanego przez Stowarzyszenie Pomocy Osobom Niepełnosprawnym „Larix”.

Biblioteka w sposób prawidłowy gromadziła, przechowywała i chroniła zbiory biblioteczne, w tym zapewniając w swoich pomieszczeniach właściwą ochronę pożarową oraz aktualne przeglądy i konserwacje sprzętu gaśniczego.

W sposób właściwy ewidencjonowano materiały biblioteczne i prowadzono księgi inwentarzowe posiadanego księgozbioru. Natomiast za stan nieprawidłowy uznano nieprzeprowadzenie skontrum materiałów bibliotecznych co najmniej raz na 5 lat.

NIK pozytywnie ocenia również prowadzenie gospodarki finansowej, w tym prawidłowe wykorzystanie i rozliczenie dotacji podmiotowych i celowych zgodnie z obowiązującymi zasadami (umowami) oraz prawidłowe udzielanie zamówień publicznych w oparciu o tryb konkurencyjny. Gospodarkę finansową GBP prowadziła na podstawie poprawnie sporządzonych i przekazanych organizatorowi planów finansowych, a stwierdzona nieprawidłowość polegająca na nieprzekazaniu organizatorowi informacji z przebiegu wykonania planu finansowego za pierwsze półrocze 2023 r. nie miała istotnego wpływu na prawidłowe funkcjonowanie Biblioteki.

Wszystkie wydatki poniesiono w granicach i zgodnie z planem finansowym.

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

³ Dz. U. z 2022 r. poz. 2393; dalej: ustawa o bibliotekach.

⁴ Dz. U. z 2020 r. poz. 194, ze zm.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

OBSZAR

1. Organizacja i realizacja zadań w zakresie zaspokajania potrzeb oświatowych, kulturalnych i informacyjnych społeczeństwa i upowszechniania wiedzy oraz kultury

Opis stanu faktycznego

1.1. Organizatorem Biblioteki jest Gmina Wartkowice. Siedziba GBP mieści się w Wartkowicach, natomiast wyodrębniona w strukturze Biblioteki filia zlokalizowana jest w Drwalewie. Nadzór merytoryczny nad Biblioteką sprawuje Powiatowa Biblioteka Publiczna w Poddębicach.

Zakres działalności prowadzonej przez Bibliotekę był zgodny z określonym w dokumentach założycielskich. Pierwszy statut nadano Bibliotece na mocy zarządzenia Nr 7/86 Naczelnika Gminy Wartkowice z dnia 26 czerwca 1986 r., zaś w okresie objętym kontrolą w Bibliotece obowiązywał statut uchwalony przez Radę Gminy Wartkowice w dniu 30 maja 2007 r. Obowiązujący statut zawierał wszystkie elementy określone w art. 11 ust. 3 ustawy o bibliotekach. Przedmiotem działalności GBP jako głównej publicznej biblioteki gminy było przede wszystkim zapewnienie dostępu do zbiorów bibliotecznych; gromadzenie, opracowywanie, przechowywanie i ochrona materiałów bibliotecznych; popularyzacja książki, informacji, wiedzy i czytelnictwa; rozwijanie i zaspokajanie potrzeb oświatowych i kulturalnych mieszkańców gminy oraz zapewnienie sprawnego funkcjonowania sieci bibliotecznej i systemu informacyjnego na terenie gminy. Do podstawowych zadań Biblioteki należało, w szczególności: gromadzenie i opracowywanie materiałów bibliotecznych służących rozwijaniu czytelnictwa oraz zaspokajaniu potrzeb informacyjnych i samokształceniowych; pełnienie funkcji ośrodka informacji biblioteczno-bibliograficznej, gromadzenie piśmiennictwa oraz wszelkich materiałów dokumentujących dorobek kulturalny, gospodarczy i naukowy gminy; udostępnianie zbiorów na miejscu, wypożyczanie na zewnątrz, prowadzenie wymiany międzybibliotecznej; tworzenie i udostępnianie własnych komputerowych baz danych, katalogowych i bibliograficznych; organizowanie form pracy z czytelnikami służących popularyzowaniu sztuki, nauki oraz upowszechnianiu dorobku kulturowego gminy; współdziałanie z bibliotekami innych sieci, instytucjami i organizacjami w zakresie rozwijania czytelnictwa i zaspokajania potrzeb oświatowych i kulturalnych społeczności lokalnej.

Na czele GBP stał Kierownik, który kierował jej działalnością, reprezentował ją na zewnątrz i był za nią odpowiedzialny. Odpowiadał również za całość gospodarki finansowej Biblioteki. GBP jako instytucja kultury samodzielnie gospodarowała powierzonym i nabytym mieniem oraz prowadziła samodzielną gospodarkę finansową. Biblioteka była finansowana z budżetu gminy, która zapewniła środki niezbędne do jej podstawowego funkcjonowania oraz utrzymania obiektu, w którym Biblioteka działała.

(akta kontroli str. 8-14, 17-32)

1.2. W dniu 30 grudnia 1984 r. Biblioteka została wpisana do rejestru instytucji kultury ówczesnego Urzędu Wojewódzkiego w Sieradzu. Aktualnie rejestr instytucji kultury prowadzi Gmina Wartkowice, która w obowiązującym stanie prawnym jest organizatorem GBP. W toku kontroli ustalono, że dane ujawnione w rejestrze były aktualne i zgodne ze stanem faktycznym. W okresie objętym kontrolą, nie odnotowano żadnych zmian w strukturze Biblioteki ani jej organów. Biblioteka corocznie składała do rejestru sprawozdania finansowe za dany rok. Kierownik GBP

weryfikował zgodność danych zamieszczonych w rejestrze występując corocznie do Gminy o przekazanie pełnego odpisu z rejestru.

(akta kontroli str. 8-14)

1.3. Od stycznia 2011 r. w GBP obowiązuje nadany przez Kierownika Biblioteki regulamin korzystania z jej zasobów bibliotecznych. Ustalono w nim w szczególności:

- zasady wypożyczania określając, że czytelnik może wypożyczyć jednocześnie maksymalnie pięć woluminów na okres 30 dni. Przedłużenie terminu zwrotu może nastąpić za zgodą bibliotekarza. Odmowa prolongaty terminu może nastąpić w sytuacji, gdy książka jest zamówiona przez innego czytelnika;
- zasady postępowania w przypadku przetrzymywania materiałów bibliotecznych po terminie, ustalając zasady wysyłania upomnienia oraz zawieszenia prawa korzystania z wypożyczalni;
- zasady korzystania z księgozbioru podręcznego w czytelnicy;
- zasady postępowania w przypadku zagubienia, uszkodzenia, zniszczenia materiałów bibliotecznych.

W Bibliotece nie świadczone usług w zakresie wykonywania odbitek.

Kierownik GBP wyjaśniła, że w regulaminie nie wyszczególniono ww. usług ze względu na brak zainteresowania nimi, a także brak sprzętu technicznego umożliwiającego realizację tego rodzaju zadań.

Ze względu na brak zainteresowania w GBP nie świadczone także odpłatnych usług informacyjnych, bibliograficznych, reprograficznych oraz wypożyczenia międzybibliotecznego.

W regulaminie ustalono, że za zagubienie, uszkodzenie bądź zniszczenie udostępnionego wolumenu, czytelnik zobowiązany był do zapłaty odszkodowania w wysokości odpowiadającej aktualnej wartości książki albo do dostarczenia do Biblioteki w zamian identycznego egzemplarza. Obowiązek zapłaty odszkodowania dotyczył sytuacji zgubienia książki oraz uszkodzenia lub zniszczenia w stopniu uniemożliwiającym jej dalsze użytkowanie i braku możliwości odkupienia identycznego wolumenu, a wysokość odszkodowania określał każdorazowo bibliotekarz na podstawie aktualnej całkowitej wartości takiej książki na rynku wydawniczym.

(akta kontroli str. 33-37, 810-813)

1.4. W okresie objętym kontrolą, w GBP zatrudnione były na podstawie umów o pracę trzy osoby w łącznym wymiarze 2,5 etatu, z czego odpowiednio na pełnym etacie Kierownik Biblioteki i młodszy bibliotekarz w GBP w Wartkowicach oraz w wymiarze 0,5 etatu młodszy bibliotekarz w Filii w Drwalewie.

Kierownik GBP zatrudniony od lutego 2017 r. posiadała wykształcenie wyższe kierunkowe⁵ oraz ukończone podyplomowe Pedagogiczne Studia Kwalifikacyjne.

Na pozostałych dwóch etatach bibliotekarskich zatrudnione były odpowiednio od 1987 r. i 1996 r. osoby posiadające wykształcenie średnie.

Ponadto na stanowiskach innych niż bibliotekarskie zatrudniona była główna księgowa w wymiarze 0,1 etatu. W takim samym wymiarze czasu pracy zatrudniona była sprzątaczką.

W okresie objętym kontrolą, w Bibliotece nie nastąpiły żadne zmiany w strukturze zatrudnienia.

(akta kontroli str. 182-183)

W planach finansowych GBP na lata 2021-2023 zapewniono środki na sfinansowanie szkoleń w maksymalnej wysokości 2 tys. zł rocznie. Szkolenia

⁵ Ukończone studia magisterskie na kierunku filologia polska w zakresie bibliotekoznawstwa i komunikacji społecznej.

organizowane były w miarę potrzeb zgłaszanych przez pracowników oraz obligatoryjnie, jeśli wymagały tego przepisy prawa, w szczególności dotyczące bezpieczeństwa i higieny pracy oraz ppoż. Kierownik Biblioteki monitorował bieżące potrzeby szkoleniowe wynikające, w szczególności z realizacji celów statutowych. W okresie objętym kontrolą, pracownicy biblioteczni zrealizowali szkolenia w następującej tematyce: „Deskryptory Biblioteki Narodowej. Nowe elementy opisu bibliograficznego”, „Opracowanie rzeczowe dokumentów z wykorzystaniem tablic skróconych UKD”, „Academia – szkolenie z użytkowania wypożyczalni cyfrowej”, „Katalogi bibliotek w województwie łódzkim w aspekcie rozwoju technologicznego bibliotek oraz dalsza komputeryzacja bibliotek w zintegrowanym Systemie Zarządzania Biblioteką Sowa SQL”, „Rozwój usług bibliotecznych w systemie Sowa SQL”, „Sowa SQL – deskryptory BN i format MARC21” oraz szkolenie z wypełnienia wniosku do Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa.

Kierownik Biblioteki dodatkowo zrealizowała szkolenia ukierunkowane na rozwój kompetencji związanych z zarządzaniem jednostką, tj. szkolenia dotyczące kontroli zarządczej, archiwizacji, ochrony danych osobowych, obsługi programu Legalis, a także szkolenia związane z aplikowaniem i realizacją konkretnych projektów, m.in. w zakresie projektowania i realizacji serwisów internetowych oraz gier mobilnych w ramach projektu „Sieć na kulturę”, „Google dla menadżerów”, „Genian.ly – tworzenie interaktywnych prezentacji”, „Padlet – wirtualna tablica do zastosowania w szkole i bibliotece”.

(akta kontroli str. 184-215)

1.5. Wykazywana w corocznych sprawozdaniach z działalności GBP, przekazywanych do Powiatowej Biblioteki Publicznej w Poddębicach oraz w sprawozdaniach K-03 przekazywanych do GUS, liczba użytkowników zarejestrowanych w Bibliotece była tożsama z liczbą aktywnych czytelników. Dane te były zgodne z danymi wynikającymi z systemu SOWA SQL, służącego m.in. do ewidencjonowania księgozbioru, rejestracji czytelników i obsługi systemu zamówień, rezerwacji i wypożyczeń książek.

Każdy aktywny czytelnik był corocznie rejestrowany, a jego indywidualne konto ponownie aktywowane⁶.

W okresie kontrolowanym, liczba zarejestrowanych i aktywnych czytelników kształtowała się na podobnym poziomie⁷. I tak w 2020 r. i 2021 r. ich liczba była taka sama i wynosiła 737, w 2022 r. – 735, zaś w I połowie 2023 r. – 544. Najliczniejszą grupę czytelników stanowiły osoby w wieku 25-44 lat (około 25% wszystkich czytelników). Następną w kolejności grupą wiekową byli czytelnicy od 45 do 60 roku życia (około 18%), natomiast najmniej czytelników odnotowano w grupach wiekowych do 5 lat oraz w przedziałach 13-15 lat i 16-19 lat. Czytelnicy z tych grup wiekowych stanowili od 5 do 7%. W okresie objętym kontrolą, odnotowano nieznaczny spadek liczby wypożyczeń na zewnątrz, co było spowodowane głównie pandemią Covid-19. W poszczególnych latach okresu 2020-2023 (I połowa) liczba wypożyczeń wynosiła odpowiednio: 14.405, 14.257, 13.315 i 13.616 z czego wypożyczono odpowiednio: 13.220, 13.750, 12.739 i 6.698 książek oraz 1.185, 507, 576 i 301 czasopism. Po okresie pandemii w 2023 r. odnotowano wyraźny wzrost wypożyczeń. Jedynie w I połowie 2023 r. ich liczba wyniosła więcej niż w całym 2022 r.

Podobny trend odnotowano jeśli chodzi o liczbę udostępnień księgozbioru na miejscu. W latach 2020-2023 (I połowa) liczba udostępnień na miejscu wyniosła odpowiednio: 3.568, 3.282, 3.916 i 2.314. Corocznie odnotowywano więcej

⁶ Konto każdego czytelnika było corocznie aktywowane w przypadku chęci skorzystania przez niego z Biblioteki. Dlatego jako zarejestrowanych czytelników corocznie wykazywano jedynie tych, którzy aktywnie korzystali z usług Biblioteki (dokonywali wypożyczeń), natomiast nie wykazywano tzw. „martwych dusz”.

⁷ Uwzględniono dane z GBP w Wartkowicach wraz z Filią w Drwałewie.

udostępnień czasopism, odpowiednio: 2.875, 2.542, 3.103 i 1.762, niż książek, których udostępniono odpowiednio: 693, 740, 813 i 552 woluminów. Przy czym corocznie występował trend wzrostowy udostępnień książek.

Dane w ww. zakresie ujawnione w sprawozdaniach z działalności GBP oraz sprawozdaniach K-03 były zgodne z danymi ujętymi w systemie SOWA SQL.

(akta kontroli str. 38-181, 216-239)

W okresie objętym kontrolą, Biblioteka prawidłowo wykonywała zadania w zakresie obsługi użytkowników odnośnie udostępniania zbiorów. Od 2010 r. GBP użytkowała system biblioteczny SOWA SQL, w którym w pełni skatalogowany był cały księgozbiór zarówno Biblioteki w Wartkowicach, jak i Filii w Drwalewie. System usprawnił obsługę wypożyczeń w GBP, m.in. dzięki udostępnieniu czytelnikom pełnego księgozbioru z możliwością zdalnego wyszukiwania oraz rezerwowania i zamawiania materiałów bibliotecznych, z możliwością samodzielnej prolongaty wypożyczeń, a także portalem e-usług bibliotecznych w.bibliotece.pl.

Biblioteka informowała o zbiorach własnych, w tym przede wszystkim na bieżąco udostępniała w systemie SOWA SQL, jak i na swoim profilu facebook informacje o nowościach. Czytelnicy mieli również możliwość skorzystania z wypożyczeń międzybibliotecznych. Ponadto w pomieszczeniu czytelnicy na bieżąco eksponowano nabyte nowości czytelnicze w formie wystaw książkowych. Także pracownicy GBP udzielali czytelnikom aktualnych informacji o zbiorach i zasadach ich udostępniania. W latach 2021-2022 GBP udzieliła odpowiednio 1.560 i 1.330 informacji, w tym najwięcej bibliotecznych (1.281 i 1.097) oraz bibliograficznych (245 i 218).

(akta kontroli str. 61-119)

GBP aktywnie współpracowała ze szkołami podstawowymi i zespołem przedszkolnym z terenu gminy. W ramach współpracy Biblioteka organizowała dla placówek oświatowych tematyczne zajęcia edukacyjne promujące literaturę, kulturę, sztukę, historię (w tym lokalną) oraz wiedzę z różnych dziedzin. Działalność edukacyjną i popularyzacyjną GBP prowadziła w formie lekcji bibliotecznych, warsztatów, konkursów, szkoleń, zajęć rekreacyjnych oraz wystaw. Ponadto Biblioteka brała udział w corocznych ogólnopolskich akcjach popularyzujących czytelnictwo, takich jak „Mała Książka – Wielki Człowiek”, „Tydzień Bibliotek” czy „Ogólnopolski Tydzień Czytania Dzieciom”.

W okresie objętym kontrolą, w Bibliotece zorganizowano około 40 wystaw książkowych i informacyjnych w gablotach, m.in. w następujących tematach: „Patroni Roku 2021 wybrani przez Sejm RP: Stanisław Lem, Cyprian Kamil Norwid, Tadeusz Różewicz, Krzysztof Kamil Baczyński, Konstytucja 3 Maja”, „2021: Europejski Rok Kolei”, „Historia Kartki Wielkanocnej” wraz z wystawą prac konkursowych na „Najładniejszą Kartkę Wielkanocną”, „Czas na Ogród”, „Ogólnopolski Dzień Konia”, „29 Maja – Światowy Dzień Zdrowia Układu Pokarmowego”, „Brzechwa na wesoło”, „eLEmentarz, co warto wiedzieć o Stanisławie Lemie”, „Patroni Roku 2022 wybrani przez Sejm RP: Maria Konopnicka, Wanda Rutkiewicz, Maria Grzegorzewska, Józef Wybicki, Ignacy Łukasiewicz, Józef Mackiewicz”, „2022 – Rokiem Romantyzmu Polskiego”, „Elvis Presley i narodziny rock'n'rolla”, „Ignacy Łukasiewicz. Polak, który rozświetlił mrok” oraz wystawy tematyczne nawiązujące do rocznicy śmierci m.in. Tony Halika, Henryka Sienkiewicza, Jana Brzechwy, Czesława Centkiewicza, Ewy Szelburg-Zarębiny, Tadeusza Różewicza, Marii Jasnorskiej-Pawlikowskiej, Wisławy Szymborskiej, Danuty Wawiłow, Marii Konopnickiej, Janusza Korczaka, Józefa Wybickiego, Józefa Piłsudskiego.

Corocznie na profilu facebook GBP organizowano również liczne konkursy literackie z cyklu „Kto to napisał?” oraz tematyczne konkursy plastyczne. W kalendarz imprez kulturalno-oświatowych wpisały się również konkursy plastyczne na najładniejszą kartkę wielkanocną i bożonarodzeniową oraz akcja „Wspólnie ubieramy biblioteczną

choinkę". W ramach Tygodnia Bibliotek, w 2021 r., GBP zorganizowała i przeprowadziła dla dzieci w wieku 10-14 lat szkolenie „Projektowanie i realizacja serwisów internetowych oraz gier mobilnych” w ramach projektu „Sieć na kulturę w podregionie sieradzkim”, zaś w 2022 r. konkurs facebookowy „Znam, bo czytam – Maria Konopnicka”. W ramach działalności kulturalno-oświatowej zorganizowano także warsztaty edukacyjno-poznawcze z pisarką Moniką Sawicką-Kacprzak, autorką książek dla dzieci i powieści obyczajowych dla kobiet, wystawę malarstwa sztalugowego Katarzyny Mosińskiej oraz warsztaty malowania postaci z bajek. W 2022 r. GBP współorganizowała m.in. z Wojewódzką Biblioteką Publiczną im. Marszałka Józefa Piłsudskiego w Łodzi oraz Dworkiem Marii Konopnickiej w Bronowie imprezę plenerową pn. „Piknik Literacki w Dworku Marii Konopnickiej w Bronowie”. Wydarzenie miało na celu upamiętnienie 180. rocznicy urodzin Marii Konopnickiej, mieszkanki Bronowa znajdującego się w gminie Wartkowice. W trakcie wydarzenia stoisko Biblioteki oferowało uczestnikom udział w plenerze malarskim pod kierunkiem instruktora oraz warsztaty tworzenia obrazków z koralików PYSSLA. Ponadto na Jarmarku Bożonarodzeniowym w Starym Gostkowie, Biblioteka wystawiała swoje stoisko zachęcając do skorzystania ze swoich usług oraz zorganizowała quiz „Świąteczne Koło Fortuny”. Z kolei, w 2023 r. zorganizowano m.in. wystawę „Polscy pisarze z humorem”, w ramach Międzynarodowego Dnia Książki dla Dzieci „Głośne czytanie baśni H.CH. Andersena z zastosowaniem teatryku kamishibai” oraz wydarzenie plenerowe promujące obszar rybacki na terenie gminy pn. „W dolinie rzeki Ner” (organizację i finansowanie wydarzenia szerzej opisano w obszarze 3 w punkcie 3.6. niniejszego wystąpienia).

Relacje ze wszystkich wydarzeń zamieszczano na profilu facebook Biblioteki, a także w kronice bibliotecznej.

(akta kontroli str. 61-119, 282)

GBP gromadziła tzw. Regionalia, tj. wszelkie materiały piśmiennicze dotyczące gminy Wartkowice, powiatu poddębickiego i regionu łódzkiego, które były udostępniane użytkownikom Biblioteki na miejscu. Od 1987 r. GBP prowadziła kronikę wycinków prasowych o gminie, która również udostępniana była zainteresowanym na miejscu w Bibliotece.

(akta kontroli str. 61-119, 240)

1.6. Biblioteka prawidłowo udostępniała zbiory biblioteczne na miejscu oraz wypożyczała je na zewnątrz. Biblioteka dysponowała łącznie trzema stanowiskami komputerowymi, przy których czytelnicy mieli możliwość bezpłatnego skorzystania z internetu, z bazy skatalogowanego księgozbioru GBP, zaś na jednym stanowisku zapewniono dostęp do cyfrowej wypożyczalni publikacji naukowych ACADEMICA⁸. Wśród udogodnień na rzecz seniorów, osób chorych i osób z niepełnosprawnościami, GBP oferowała usługę dostarczania książek do ich miejsca zamieszkania. W latach 2021-2022 z usługi tej skorzystało odpowiednio 24 i 29 osób, a Biblioteka tą drogą wypożyczyła 349 i 271 książek.

Osoby z niepełnosprawnością ruchową mogły korzystać z usług Biblioteki na miejscu. Budynek był częściowo przystosowany dla osób z niepełnosprawnością, a Biblioteka wyposażona była w windę przyschodową.

Wychodząc naprzeciw potrzebom osób z dysfunkcjami wzroku, Biblioteka oferowała również książki z dużą czcionką. Dla osób ze szczególnymi potrzebami w 2021 r. GBP przystąpiła do projektu „Wypożyczalnia odtwarzaczy cyfrowej książki mówionej dla osób niewidomych i słabowidzących – edycja 2021” realizowanego przez

⁸ Cyfrowa wypożyczalnia międzybiblioteczna książek i czasopism naukowych umożliwiająca korzystanie ze zbiorów cyfrowych Biblioteki Narodowej.

Stowarzyszenie Pomocy Osobom Niepełnosprawnym „Larix” z Warszawy. W ramach projektu Biblioteka otrzymała nieodpłatnie dostęp do kolekcji cyfrowych książek mówionych wraz z odtwarzaczem cyfrowych książek mówionych – Czytاک 4. Czytاک wraz z nagranyimi na urządzenie książkami mówionymi, GBP udostępniała czytelnikom niewidomym i słabowidzącym według zgłoszonych potrzeb.

(akta kontroli str. 61-119, 314-330)

Działalność wydawniczą GBP prowadziła okazjonalnie. W 2014 r. wydała album o lokalnym zespole śpiewaczym „Polesianki”⁹. W okresie objętym kontrolą Biblioteka przygotowała monografię poświęconą gminie Wartkowice. Publikacja pt. „Gmina Wartkowice poprzez dzieje” została wydana w grudniu 2023 r. i sfinansowana z Programu Operacyjnego „Rybacko i Morze”. Zadanie w zakresie zebrania bibliografii i materiałów oraz opracowanie do druku treści publikacji zrealizowało Polskie Towarzystwo Historyczne Oddział w Łodzi. Zagadnienia dotyczące udzielenia i rozliczenia dotacji na opracowanie i druk ww. publikacji szerzej opisano w obszarze 3 w punkcie 3.6. niniejszego wystąpienia.

Biblioteka w Wartkowicach nie prowadziła działalności poligraficznej ani introligatorskiej.

(akta kontroli str. 240, 251-278, 283, 696-807)

1.7. W miarę możliwości GBP dostosowywała świadczone usługi do zmieniających się potrzeb użytkowników i pojawiających się możliwości technologicznych.

Dla czytelników preferujących czytanie książek w wersji elektronicznej, od czerwca 2022 r. Biblioteka zapewniała dostęp do największej bazy e-booków, audiobooków i synchrobooków w Polsce w ramach Konsorcjum „Legimi” Bibliotek Województwa Łódzkiego.

W 2022 r. w ramach realizowanego przez GBP projektu „Sieć na kulturę w podregionie sieradzkim” Biblioteka otrzymała nieodpłatnie na własność nowy sprzęt komputerowy, tj. cztery laptopy i dwa tablety. W okresie objętym kontrolą, otrzymany sprzęt Biblioteka wykorzystywała do realizacji swoich zadań statutowych, tj. do prowadzenia szkoleń, lekcji przysposobienia bibliotecznego, warsztatów i innych zajęć z użytkownikami Biblioteki.

(akta kontroli str. 61-119, 314, 331-374)

Corocznie Biblioteka pozyskiwała w ramach Narodowego Programu Rozwoju Czytelnictwa¹⁰ środki na zakup nowości wydawniczych. I tak, w okresie objętym kontrolą GBP z Programu pozyskała odpowiednio 6.450 zł na 2021 r. i po 3.250 zł na 2022 i 2023 r., przy tym zapewniając w planach finansowych na lata 2021-2023 wkład własny w wysokości odpowiednio 11.978,57 zł i po 13.000 zł. W efekcie w latach 2021-2022 księgozbiór został powiększony o zakup odpowiednio 976 i 858 woluminów o łącznej wartości 21.432,89 zł i 20.307,28 zł. Z kolei, w 2023 r. (do końca czerwca) zakupiono 232 nowych woluminów za kwotę 6.331,00 zł.

Ponadto w latach 2021-2022 Biblioteka przyjęła darowiznę łącznie 170 pozycji książkowych (100 i 70) o łącznej wartości 3.365,00 zł.

(akta kontroli str. 61-119, 284-305)

1.8. Od 2019 r. Biblioteka współpracowała z Instytutem Książki w zakresie propagowania czytelnictwa w ramach projektu „Mała Książka – Wielki Człowiek”. W ramach współpracy GBP corocznie organizowała wydarzenia i konkursy skierowane do dzieci w wieku przedszkolnym ukierunkowane na zwiększenie zainteresowania czytaniem. W 2021 r. Biblioteka zawarła porozumienie

⁹ „Ludowy zespół śpiewaczy Polesianki” autorstwa Beaty Pielesiak.

¹⁰ Program Wieloletni „Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa 2.0 na lata 2021-2025” Priorytet 1. Poprawa oferty bibliotek publicznych Kierunek Interwencji 1.1. Zakup i zdalny dostęp do nowości wydawniczych ze środków finansowych Ministra Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu pochodzących z budżetu państwa.

o współpracy ze Stowarzyszeniem Pomocy Osobom Niepełnosprawnym „Larix” z Warszawy. W ramach współpracy Stowarzyszenie wspierało działania umożliwiające likwidowanie barier dotyczących osoby niepełnosprawne, w szczególności w zakresie dostępu do dóbr kultury oraz promocji czytelnictwa wśród osób niewidomych i słabowidzących. W ramach współpracy Biblioteka udostępniała osobom z niepełnosprawnością cyfrowe książki mówione nagrane i nieodpłatnie udostępnione GBP przez Stowarzyszenie.

Ponadto w 2022 r. GBP współpracowała z Wojewódzką Biblioteką Publiczną w Łodzi w realizacji pikniku literackiego z okazji 180. rocznicy urodzin Marii Konopnickiej w Dworku Marii Konopnickiej w Bronowiu. Z kolei, w maju 2023 r. GBP współpracowała z Miejską i Gminną Biblioteką Publiczną w Poddębicach w zakresie organizacji kolejnej edycji konkursu czytelniczego pn. „Niezwyczajna moc zwykłego czytania”.

Biblioteka nie współpracowała z archiwami, ponieważ nie prowadziła działalności wydawniczej.

(akta kontroli str. 61-119, 375-382)

1.9. W okresie objętym kontrolą, Biblioteka rzetelnie realizowała obowiązek sprawozdawczy i terminowo¹¹ składała do Głównego Urzędu Statystycznego roczne sprawozdania K-03. Dane zawarte w składanych sprawozdaniach za lata 2021-2022 były zgodne z rejestrami informatycznymi, w tym danymi wygenerowanymi z systemu obsługi księgozbioru i czytelników SOWA SQL, ewidencją księgową oraz sprawozdaniami opisowymi z działalności GBP.

(akta kontroli str. 140-181)

1.10. Przy Bibliotece nie działała rada biblioteczna ani inny organ o charakterze doradczym i opiniotwórczym.

Kierownik GBP wyjaśniła, że nie powołano takiego organu, ponieważ zgodnie z art. 15 ustawy o bibliotekach jego działanie przy bibliotekach nie jest obowiązkowe.

(akta kontroli str. 810-813)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie przyjęte w Bibliotece rozwiązania organizacyjne i realizację zadań w zakresie zaspokajania potrzeb oświatowych, kulturalnych i informacyjnych społeczeństwa i upowszechniania wiedzy i kultury.

OBSZAR

2. Gromadzenie, przechowywanie i ochrona materiałów bibliotecznych

Opis stanu
faktycznego

2.1. Na koniec 2020 r. Biblioteka dysponowała księgozbiorem liczącym 32.646 woluminów. W okresie objętym kontrolą, nastąpiły nw. zmiany w księgozbiore skutkujące jego sukcesywnym zwiększeniem:

- w 2021 r. przybyło łącznie 1.076¹² woluminów, przy czym w efekcie przeprowadzonego w Filii w Drwalewie skontrum zdjęto z ewidencji 165 ubytków; na koniec 2021 r. księgozbiór liczył 33.557 woluminów;
- w 2022 r. odnotowano jedynie wpływy, nie ubytkowano zbiorów bibliotecznych; przybyło łącznie 928¹³ woluminów; na koniec 2022 r. księgozbiór liczył 34.485 woluminów;

¹¹ Sprawozdania K-03 za lata 2021-2022 przekazano do GUS odpowiednio: 25 stycznia 2022 r. i 6 lutego 2023 r.

¹² W tym: 976 woluminów zakupionych i 100 woluminów darowanych przez czytelników.

¹³ W tym: 858 woluminów zakupionych i 70 woluminów darowanych przez czytelników.

– w 2023 r. (do 30 września) odnotowano jedynie wpływy; przybyło łącznie 426¹⁴ woluminów; na koniec września 2023 r. księgozbiór liczył 34.911 woluminów. W strukturze zbiorów bibliotecznych nie zarejestrowano czasopism oprawnych ani zbiorów specjalnych. W okresie objętym kontrolą, prenumerowano 19 czasopism w 2021 r. oraz po 18 czasopism w 2022 i 2023 r.

(akta kontroli str. 61-119, 140-181)

2.2. W okresie objętym kontrolą, GBP zapewniała łącznie 20 miejsc dla czytelników, z czego 16 w lokalizacji głównej w Wartkowicach oraz cztery w Filii w Drwalewie. Biblioteka w Wartkowicach dostosowana była do potrzeb osób z niepełnosprawnością ruchową, a winda przyschodowa umożliwiała im dostęp do pomieszczeń biblioteki. Pomieszczenie czytelników przystosowane było do tego, aby osoby z niepełnosprawnością ruchową mogły skorzystać z zasobów bibliotecznych na miejscu. W ramach działalności na rzecz osób ze szczególnymi potrzebami (osób starszych, chorych i z niepełnosprawnościami) Biblioteka udostępniła usługę dostarczania im książek „na życzenie” do miejsca zamieszkania.

Z wyjaśnień Kierownik Biblioteki wynikało, że osoby z niepełnosprawnościami najczęściej wypożyczały książki za pośrednictwem i z pomocą osób bliskich.

(akta kontroli str. 61-119, 383-384)

2.3. W okresie objętym kontrolą, zapewniono prawidłowe przechowywanie i ochronę materiałów bibliotecznych w pomieszczeniach zabezpieczonych przed potencjalnymi zagrożeniami wewnętrznymi i zewnętrznymi zgodnie z wymogami rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie¹⁵. Zapewniono możliwość ewakuacji w bezpieczne miejsce na zewnątrz budynku właściwie oznakowaną drogą ewakuacyjną. Wyjście z pomieszczeń Biblioteki było zamykane drzwiami, a drzwi stanowiące wyjście ewakuacyjne z budynku otwierały się na zewnątrz. W GBP wyznaczono plan ewakuacyjny umieszczony w widocznym miejscu przy wejściu do głównego pomieszczenia Biblioteki. Droga ewakuacyjna była właściwie oznakowana w sposób wyraźny, trwały i dobrze widoczny. Przebieg drogi ewakuacyjnej według oznaczeń był zgodny z przebiegiem tej drogi na planie, a droga ewakuacyjna i drzwi stanowiące wyjście ewakuacyjne były drożne.

(akta kontroli str. 383-384)

2.4. W latach 2021-2023 w Bibliotece nie prowadzone były przez organy zewnętrzne żadne kontrole związane z zagrożeniami i zapewnieniem bezpieczeństwa wewnętrznego i zewnętrznego.

(akta kontroli str. 385)

2.5. Od czerwca 2014 r. w GBP obowiązywały pisemne instrukcje bhp, pierwszej pomocy oraz p.poż., w których opracowano m.in. instrukcje bhp dla pracowników Biblioteki na poszczególnych stanowiskach pracy, zasady postępowania w sytuacjach awaryjnych, instrukcję postępowania w przypadku wypadku, w tym procedury pierwszej pomocy w nagłych wypadkach. W ramach instrukcji p.poż. opracowano zasady postępowania na wypadek pożaru, instrukcję alarmową oraz schemat przeprowadzenia akcji ratowniczo-gaśniczej. Wszyscy pracownicy GBP zostali zapoznani z obowiązującymi instrukcjami i zobowiązani do ich stosowania.

(akta kontroli str. 386-423)

Biblioteka była wyposażona w dwie gaśnice zlokalizowane odpowiednio w czytelnicy przy wyjściu i w pomieszczeniu ze stanowiskami komputerowymi oraz hydrant wewnętrzny umieszczony na klatce schodowej przy wejściu do czytelnicy. Miejsca lokalizacji gaśnic i hydrantu zostały oznaczone właściwymi tabliczkami. Wszystkie

¹⁴ Wszystkie wpływy stanowiły woluminy zakupione.

¹⁵ Dz. U. z 2022 r. poz. 1225.

urządzenia zostały oznaczone aktualnymi kontrolkami poświadczającymi ważny termin przydatności.

Corocznie Biblioteka zapewniała w planie finansowym środki przeznaczone na przeprowadzenie przeglądów technicznych, konserwacji oraz niezbędnych napraw urządzeń przeciwpożarowych i gaśnic. W latach 2021-2023 sprzęt gaśniczy był poddawany dwukrotnie w ciągu roku kontroli, przeglądom i konserwacji w celu zapewnienia ich sprawnego funkcjonowania.

(akta kontroli str. 385, 424-429)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działania Biblioteki w zakresie zapewnienia prawidłowego gromadzenia, przechowywania i ochrony materiałów bibliotecznych.

OBSZAR

3. Prowadzenie gospodarki finansowej

Opis stanu
faktycznego

3.1. Obowiązujące, w okresie objętym kontrolą, w Bibliotece zasady rachunkowości zostały wprowadzone do stosowania na mocy Decyzji Nr 1/2002 Kierownika GBP z 2 stycznia 2002 r. oraz zaktualizowane na mocy zarządzeń i Nr 2/2010 i 3/2010 Kierownika GBP z 30 grudnia 2010 r. wprowadzającymi m.in. zakładowy plan kont dla GBP, Instrukcję obiegu, kontroli i archiwizowania dokumentów finansowo-księgowych oraz wykaz i opis działania programów komputerowych stosowanych w Bibliotece wraz ze wskazaniem daty rozpoczęcia ich eksploatacji od 1994 r. Dokumentacja opisująca zasady (politykę) rachunkowości zawierała wszystkie elementy określone w art. 10 ust. 1 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości¹⁶.

(akta kontroli str. 430-475)

3.2. Gospodarkę finansową Biblioteki prowadzono w oparciu o coroczne plany finansowe opracowane w terminie umożliwiającym gospodarowanie przydzielonym budżetem od 1 stycznia danego roku i w razie potrzeby aktualizowane¹⁷.

W rocznych planach finansowych uwzględniono przychody (dochody) Biblioteki pochodzące w 100% z dotacji podmiotowej przyznawanej corocznie z budżetu Gminy oraz koszty (wydatki), w tym w szczególności: wynagrodzenia i składki od nich oraz zakup materiałów i usług. W latach 2021-2023 nie planowano ponoszenia kosztów na płatności odsetkowe wynikające z zaciągniętych zobowiązań, a także środków na wydatki majątkowe oraz środków przyznanych innym podmiotom, w związku z tym w planach finansowych na ww. lata nie uwzględniono takich pozycji.

W okresie objętym kontrolą, Biblioteka nie prowadziła także działalności przynoszącej jej przychody inne niż te pochodzące z dotacji podmiotowej.

Corocznie w planach finansowych wykazywano zerowy stan należności i zobowiązań na początek i koniec roku oraz zerowy stan środków pieniężnych na początek i koniec roku, co było zgodne z prowadzoną ewidencją księgową.

(akta kontroli str. 484-499)

3.3. W corocznych planach finansowych Biblioteki prawidłowo uwzględniono i oszacowano wysokość przypadających przychodów, które w 100% pochodziły z dotacji podmiotowej od organizatora. W latach 2021-2023 odnotowano

¹⁶ Dz. U. z 2023 r. poz. 120, ze zm.

¹⁷ Aktualizacji wymagał jedynie plan finansowy na 2022 rok w związku z przekazaniem GBP przez organizatora dodatkowych środków finansowych z przeznaczeniem na wkład własny w związku z realizacją zadania objętego Programem Operacyjnym „Rybnictwo i Morze” dotyczącego wydania publikacji o dziejach Gminy Wartkowie.

sukcesywny wzrost dotacji podmiotowej, która w poszczególnych latach wyniosła odpowiednio: 254.600 zł, 290.470 zł (po aktualizacji planu) i 304.100 zł. Ponadto uwzględniono również pozyskane z innych źródeł w poszczególnych latach dotacje celowe w wysokości odpowiednio: 6.450 zł, 3.250 zł oraz 181.361 zł¹⁸.

W zaplanowanych kosztach uwzględniono nw. pozycje najbardziej kosztochłonne, tj.:

- koszty wynagrodzeń osobowych i bezosobowych pracowników, stanowiące odpowiednio: 59,9%, 60,5% i 63,3% wszystkich kosztów;
- składki na ubezpieczenia społeczne i inne świadczenia¹⁹, stanowiące odpowiednio: 13,5%, 13,2% i 14,3% wszystkich kosztów;
- zakupy pozostałych usług²⁰ stanowiące odpowiednio: 6,7%, 5,8% i 6,1% wszystkich kosztów.

Natomiast wydatki planowane na zakup książek stanowiły odpowiednio: 4,7%, 4,5% oraz 4,3% wszystkich zaplanowanych kosztów.

W latach 2021-2022 plan przychodów zrealizowano odpowiednio w 87% i 94%, a z uzyskanych przychodów poniesiono koszty w łącznej wysokości odpowiednio: 227.948,74 zł i 276.204,14 zł. Do końca września 2023 r. przychody GBP wyniosły łącznie 397.451 zł (w tym 178.111 zł stanowiły środki pozyskane z innych źródeł²¹), z czego wydatkowano 207.675,54 zł.

W latach 2021-2023 (do 30 września) Biblioteka nie poniosła żadnych wydatków majątkowych na realizację inwestycji budowlanych czy zakup środków trwałych.

W okresie objętym kontrolą, Biblioteka nie odnotowała ani zysku ani straty.

(akta kontroli str. 484-519)

3.4. GBP ewidencjonowała materiały biblioteczne w oparciu o zasady określone w rozporządzeniu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 29 października 2008 r. w sprawie sposobu ewidencji materiałów bibliotecznych²², nie wprowadzając przy tym w tym zakresie żadnych wewnętrznych procedur bądź instrukcji.

Biblioteka prawidłowo ewidencjonowała materiały biblioteczne ujmując wpływy i ubytki w sposób umożliwiający identyfikację tych materiałów. GBP rzetelnie sporządzała wykazy wpływów na podstawie dowodów wpływów, tj. rachunków i faktur w przypadku książek zakupionych oraz protokołów przyjęć w przypadku darowizn. Na koniec każdego roku uzgadniano wartości zbiorów wykazywane w ewidencji sumarycznej z wartością wykazywaną na koncie ewidencji majątkowej. Wartości te były zgodne. I tak, wartość księgozbioru wynosiła według stanu na koniec grudnia w latach 2020-2022 odpowiednio: 326.621,50 zł; 349.952,49 zł; 371.513,77 zł, zaś na koniec września 2023 r. – 383.103,30 zł.

(akta kontroli str. 529-556)

W okresie objętym kontrolą, w GBP w Wartkowicach nie dokonano ubytkowania księgozbioru. Ostatniej selekcji księgozbioru dokonano w 2018 r. Na podstawie protokołu z 27 listopada 2018 r. wyłączono z księgozbioru jako zniszczone oraz skreślono z inwentarza 130 woluminów na kwotę 344,59 zł.

¹⁸ Z czego: w latach 2021-2023 z Biblioteki Narodowej na zakup nowości odpowiednio: 6450 zł, 3.250 zł i 3.250 zł oraz w 2023 r. z Ministerstwa Finansów oraz Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa w wysokości 18.144 zł na zadanie „W dolinie rzeki Ner – wydarzenie promujące obszar rybacki na terenie gminy Wartkowiec” i w wysokości 159.967 zł na zadanie dotyczące wydania publikacji pn. „Gmina Wartkowiec poprzez dzieje”.

¹⁹ W tym: składki na Fundusz Pracy oraz odpis na Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych.

²⁰ Dotyczyło m.in. konserwacji windy, rozmów telefonicznych i abonamentu internetowego, kosztów badań lekarskich, przeglądu gaśnic, szkoleń oraz usługi dostępu do baz danych (katalogu księgozbioru Sowa SQL) oraz przechowywania baz danych na serwerze (hosting).

²¹ Dotyczyło dwóch dotacji celowych na realizację zadań: „W dolinie rzeki Ner – wydarzenie promujące obszar rybacki na terenie gminy Wartkowiec” oraz wydanie publikacji pn. „Gmina Wartkowiec poprzez dzieje”.

²² Dz.U. Nr 205, poz. 1283; dalej: rozporządzenie w sprawie sposobu ewidencji materiałów bibliotecznych.

Z kolei w Filii w Drwalewie ostatniego ubytowania księgozbioru dokonano w 2021 r. Na podstawie protokołu z 21 kwietnia 2021 r. wyłączono z księgozbioru łącznie 152 zniszczonych i zacytanych woluminów na kwotę 212,90 zł.

Wszystkie ubytki prawidłowo wpisano do księgi ubytków, skreślono z inwentarza oraz zdjęto z ewidencji księgowej.

Kierownik Biblioteki wyjaśniła, że od czasu dokonania ostatniej selekcji księgozbioru zarówno w GBP w Wartkowicach, jak i w Filii w Drwalewie nie stwierdzono materiału bibliotecznego do zubytkowania, tj. książek zacytanych, zniszczonych lub nieaktualnych.

(akta kontroli str. 557-628, 529-530, 544, 814-817)

3.5. Biblioteka prawidłowo prowadziła księgi inwentarzowe, a wszystkie książki zakupione lub darowane, w okresie objętym kontrolą, były na bieżąco ujmowane w księgach inwentarzowych. Podstawą wpisu do inwentarza każdorazowo była faktura lub protokół z przyjęcia darowizny.

Nadzór nad prawidłowym zinwentaryzowaniem materiału bibliotecznego sprawowała w sposób ciągły Kierownik Biblioteki m.in. poprzez bieżące sprawdzanie dowodów wpływów i ubytków oraz zarządzanie przeprowadzenia skontrum.

Ostatnie skontrum zbiorów bibliecznych zostało przeprowadzone w 2016 r. w GBP w Wartkowicach i w 2021 r. w Filii w Drwalewie, tj. po okresie dłuższym niż 5 lat od poprzedniego skontrum. Nieprawidłowość w tym zakresie została opisana w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 529-556, 629, 814-817)

3.6. Finasowanie bieżącej działalności Biblioteki w zakresie realizowanych zadań statutowych oparte było na środkach pochodzących z dotacji podmiotowej od organizatora. W latach 2021-2023 wysokość przyznanej Bibliotece dotacji podmiotowej wynosiła odpowiednio: 254.600 zł, 290.470 zł i 304.100 zł. W latach 2021-2022 Biblioteka wykorzystwała odpowiednio 87% i 94% środków pochodzących z dotacji podmiotowej, tj. 221.498,74 zł i 272.954,14 zł. Według stanu na dzień 30 września 2023 r. wykonanie wyniosło 62% (188.575,49 zł).

Na podstawie ewidencji kont księgowych ustalono, że w okresie objętym kontrolą dotacja podmiotowa corocznie została wykorzystana zgodnie z przeznaczeniem i prawidłowo rozliczona.

(akta kontroli str. 484-509)

Kontrolą objęto również dwie dotacje celowe pozyskane przez Bibliotekę w 2022 r. i 2023 r. od Województwa Łódzkiego z Programu Operacyjnego „Rybacko i Morze” na realizację nw. zadań:

- 1) organizację imprezy plenerowej pn. „W dolinie rzeki Ner – wydarzenie promujące obszar rybacki na terenie gminy Wartkowitz”,
- 2) wydanie publikacji pn. „Gmina Wartkowitz poprzez dzieje”.

(akta kontroli str. 476-477)

Dofinansowanie na realizację obu zadań zostało pozyskane na podstawie prawidłowo złożonych wniosków w zakresie działania „Realizacja lokalnych strategii rozwoju kierowanych przez społeczność” w ramach Priorytetu 4 „Zwiększenie zatrudnienia i spójności terytorialnej” objętego Programem Operacyjnym „Rybacko i Morze”.

Zadanie nr 1):

Termin realizacji zadania polegającego na organizacji wydarzenia plenerowego zaplanowano na 27 sierpnia 2023 r. Całkowity koszt projektu (100% kosztów kwalifikowalnych) zaplanowano na 21.600,00 zł. Kwota uzyskanego dofinansowania wyniosła 18.144,00 zł (84% kosztu całkowitego), zaś wysokość wkładu własnego pokrytego z przyznanej dotacji podmiotowej od organizatora – 3.456,00 zł (16% kosztu całkowitego). W dniu 15 czerwca 2023 r. podpisano umowę

o dofinansowanie zgodnie z warunkami określonymi we wniosku. W celu realizacji zadania dokonano prawidłowego wyboru wykonawców²³ poszczególnych usług, w trybie konkurencyjnym w oparciu o „Zasady konkurencyjnego wyboru wykonawców w ramach Programu Operacyjnego Rybactwo i Morze”. Na realizację zadania wydatkowo 100% uzyskanego dofinansowania. Wszystkie zdarzenia gospodarcze związane z realizacją zadania były ewidencjonowane na wyodrębnionym koncie. Dotacja została rozliczona prawidłowo i w terminie wynikającym z zawartej umowy.

(akta kontroli str. 630-695)

Zadanie nr 2):

Termin realizacji zadania polegającego na wydaniu publikacji określono do 9 grudnia 2023 r. Całkowity koszt projektu oszacowano na 190.437,00 zł, z czego kwota dofinansowania wynosiła 159.967 zł (84% kosztu całkowitego), zaś wkład własny zaplanowano w wysokości 30.470,00 zł (16% kosztu całkowitego). Zadanie obejmowało: zebranie materiałów i opracowanie do druku treści publikacji oraz druk publikacji. W dniu 9 czerwca 2022 r. podpisano umowę o dofinansowanie zgodnie z warunkami określonymi we wniosku. Umowa była dwukrotnie aneksowana, a zmiany dotyczyły wydłużenia terminu realizacji zadania i jego rozliczenia. Wyboru wykonawców dokonano w trybie konkurencyjnym. I tak, wykonawcę zadania dotyczącego zebrania materiałów i opracowania do druku treści publikacji wybrano w październiku 2022 r., a całkowita wysokość wynagrodzenia wynosiła 129.600,00 zł. Za opracowanie planu publikacji oraz wykazu dokumentów źródłowych dotyczących dziejów Gminy Wartkowice, w grudniu 2022 r. zapłacono wykonawcy, zgodnie z zapisami umowy, 12.960,00 zł, tj. 10% całkowitego wynagrodzenia. Kwota ta została zapłacona ze środków własnych pochodzących z dotacji podmiotowej od organizatora. Wykonawcę zadania dotyczącego wydruku publikacji wybrano we wrześniu 2023 r., a całkowita wysokość wynagrodzenia przypadającego wykonawcy wynosiła 31.437,00 zł.

Na dzień zakończenia czynności kontrolnych zadanie było, zgodnie z terminami wynikającymi z zawartej umowy, w trakcie realizacji²⁴, a do rozliczenia w ramach uzyskanego dofinansowania pozostało 177.477 zł²⁵.

(akta kontroli str. 696-807)

3.7. Na koniec 2021 i 2022 r. oraz na koniec III kwartału 2023 r. w księgach Biblioteki nie wykazano należności przeterminowanych. Dane zawarte w sprawozdaniach Rb-N (za IV kwartał 2021 r. i 2022 r. i za III kwartał 2023 r.) były zgodne z ewidencją księgową, a sprawozdania terminowo przekazano organizatorowi.

(akta kontroli str. 520-528)

3.8. Według stanu na koniec 2021 r. i 2022 r. oraz na koniec III kwartału 2023 r. Biblioteka nie posiadała zobowiązań wymagalnych. Dane zawarte w sprawozdaniach Rb-Z (za IV kwartał 2021 r. i 2022 r. i za III kwartał 2023 r.) były zgodne z ewidencją księgową, a sprawozdania terminowo przekazano organizatorowi.

(akta kontroli str. 520-528)

²³ Wybrano pięciu wykonawców zobowiązanych do realizacji następujących usług: wykonanie 180 sztuk magnesów drewnianych i przeprowadzenie warsztatów artystycznych dla dzieci; wykonanie i dostarczenie 300 porcji potraw rybnych (300 porcji zupy rybnej + 300 porcji ryby w zalewie słodko-kwaśnej); występ zespołu muzycznego; występ ludowego zespołu śpiewaczego; wynajem czterech namiotów, 15 sztuk stołów i 83 sztuk krzeseł.

²⁴ Na dzień kontroli na wyodrębnionym rachunku bankowym zaewidencjonowane były nw. zdarzenia: wpływ wkładu własnego od organizatora i zapłata na rzecz wykonawcy za opracowanie planu publikacji i bibliografii kwoty 12.960 zł (grudzień 2022 r.); wpływ całej kwoty dotacji w wysokości 159.967 zł (wrzesień 2023 r.) oraz wpływ pozostałej części wkładu własnego od organizatora w wysokości 17.510 zł (wrzesień 2023 r.).

²⁵ Termin rozliczenia do 9 grudnia 2023 r.

3.9. W Bibliotece nie wprowadzono żadnego wewnętrznego regulaminu udzielania zamówień publicznych o wartości mniejszej niż progi unijne (tj. 130.000 zł netto), których przedmiotem były dostawy lub usługi z zakresu działalności kulturalnej. Kierownik Biblioteki wyjaśniła, że w zależności od specyfiki i wartości zamówienia stosowano przepisy ustawy Prawo zamówień publicznych lub zasady konkurencyjnego wyboru wykonawców określone w programie operacyjnym, w ramach którego Biblioteka otrzymała dofinansowanie.

(akta kontroli str. 808)

Szczegółowo skontrolowano pięć zamówień udzielonych w ramach organizacji wydarzenia plenerowego pn. „W dolinie rzeki Ner – wydarzenie promujące obszar rybacki na terenie gminy Wartkowice” objętego dofinansowaniem z Programu Operacyjnego „Rybacko i Morze”. Przedmiotem zamówień były m.in. usługi związane z organizacją imprezy plenerowej; wykonanie magnesów drewnianych i przeprowadzenie warsztatów artystycznych dla dzieci; wykonanie i dostarczenie potraw rybnych; występ zespołu muzycznego; występ ludowego zespołu śpiewaczego; wynajem namiotów, stołów i krzeseł. Łączna wartość ww. zamówień wyniosła 21.600 zł. Wybór wykonawców poszczególnych usług przeprowadzono w trybie konkurencyjnym w oparciu o „Zasady konkurencyjnego wyboru wykonawców w ramach Programu Operacyjnego Rybacko i Morze”. Udzielenie każdego zamówienia poprzedzone było upublicznieniem zapytania ofertowego na stronie BIP Gminy oraz wysłaniem go do co najmniej dwóch potencjalnych wykonawców, a następnie każdorazowym sporządzeniem protokołu z wyboru najkorzystniejszej oferty. Ze wszystkimi wykonawcami zawarto umowy pisemne²⁶, na podstawie których dokonano prawidłowych i terminowych rozliczeń z wykonawcami. Rozliczenie całości udzielonego dofinansowania zostało opisane powyżej w punkcie 3.6. niniejszego wystąpienia pokontrolnego.

(akta kontroli str. 630-695)

3.10. Biblioteka prawidłowo sporządziła i przedłożyła do zatwierdzenia organizatorowi informację o przebiegu wykonania planu finansowego jednostki za pierwsze półrocze 2021 i 2022 r. oraz roczne sprawozdanie z wykonania planu finansowego za lata 2021 i 2022. Kierownik Biblioteki nie złożyła informacji o przebiegu wykonania planu finansowego jednostki za pierwsze półrocze 2023 r., co zostało opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 500-509, 809)

3.11. Na mocy uchwały Rady Gminy Wartkowice z grudnia 2005 r. Biblioteka nieodpłatnie użytkowała, w celu prowadzenia działalności statutowej, lokal stanowiący własność Gminy. Udostępnione Bibliotece pomieszczenia wraz z klatką schodową zlokalizowane były w budynku użyteczności publicznej, w którym w okresie objętym kontrolą funkcjonowały także gminny ośrodek pomocy społecznej oraz ośrodek zdrowia.

Biblioteka nie udostępniała powierzonej powierzchni i mienia.

(akta kontroli str. 15-16)

²⁶ Umowa GBP.261.1.2023 z 21 sierpnia 2023 r. na wykonanie 180 sztuk magnesów ze sklejk drewnianej oraz przeprowadzenie warsztatów artystycznych dla dzieci na kwotę 1.940 zł; umowa GBP.261.2.2023 z 21 sierpnia 2023 r. na wykonanie i dostarczenie 300 porcji zupy rybnej i 300 porcji degustacyjnego dania rybnego na kwotę 9.396 zł; umowa GBP.261.3.2023 z 21 sierpnia 2023 r. na wykonanie występu artystycznego na kwotę 5.000 zł; umowa GBP.261.4.2023 z 21 sierpnia 2023 r. na wykonanie występu artystycznego na kwotę 1.000 zł; umowa GBP.261.5.2023 z 22 sierpnia 2023 r. na wynajem i dostarczenie czterech sztuk namiotów, 83 sztuk krzeseł i 15 sztuk stołów na kwotę 4.264 zł.

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W Bibliotece, wbrew obowiązкови wynikającemu z § 31 ust. 1 rozporządzenia w sprawie sposobu ewidencji materiałów bibliotecznych, nie przeprowadzono skontrum materiałów bibliotecznych w okresie przypadającym co najmniej raz na 5 lat.

W Bibliotece w Wartkowicach ostatnie skontrum przeprowadzono w 2016 r. i do dnia kontroli nie przeprowadzono następnego skontrum. Z kolei w Filii GBP w Drwalewie ostatnie skontrum przeprowadzono w 2021 r., zaś od poprzedniego z 2012 r. minął okres dłuższy niż 5 lat.

Kierownik GBP wyjaśniła, że przeprowadzenie skontrum w Filii w Drwalewie po okresie dłuższym niż określony w § 31 ust. 1 ww. rozporządzenia wynikało z zajętości innymi działaniami wynikającymi z realizacji celów statutowych, w tym dostosowywaniem placówki do aktualnych potrzeb użytkowników oraz niewystarczającą liczbą etatów i absencjami chorobowymi pracowników. Z kolei odnośnie nieprzeprowadzenia skontrum w Bibliotece w Wartkowicach, Kierownik Biblioteki wyjaśniła, że pomimo przypadającego terminu, w 2021 r. nie przeprowadzono skontrum w GBP w Wartkowicach. Jako przeszkodę wskazała przeprowadzanie w tym samym czasie skontrum w Filii w Drwalewie, a także obowiązujące ograniczenia w funkcjonowaniu instytucji publicznych w związku z pandemią Covid-19. W związku z odwołaniem stanu zagrożenia epidemiologicznego z dniem 1 lipca 2023 r., przeprowadzenie skontrum zostało ujęte w planie pracy na 2024 r.

(akta kontroli str. 814-817)

2. Kierownik Biblioteki, wbrew obowiązкови określönemu w art. 265 pkt 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych²⁷, nie sporządziła i nie przedstawiła organizatorowi informacji o przebiegu wykonania planu finansowego jednostki za pierwsze półrocze 2023 r.

Kierownik GBP wyjaśniła, że nie złożyła organizatorowi informacji o przebiegu wykonania planu finansowego jednostki za pierwsze półrocze 2023 r., ponieważ zgodnie z ustawą z dnia 26 stycznia 2023 r. o zmianie ustaw w celu likwidowania zbędnych barier administracyjnych i prawnych (Dz. U. z 2023 r., poz. 803) ustawodawca wycofał obowiązek sporządzania sprawozdania przez zarząd jst (np. w gminie – przez wójta) za pierwsze półrocze danego roku budżetowego, w tym powiązanych z nimi danych w zakresie informacji o wieloletniej prognozie finansowej oraz informacji o przebiegu wykonania planu finansowego jednostki za pierwsze półrocze w zakresie wybranych jednostek sektora finansów publicznych, w tym m.in. instytucji kultury.

NIK podkreśla, że art. 266 ustawy o finansach publicznych, który został uchylony na mocy ww. ustawy, odnosił się m.in. do obowiązku przedstawienia informacji o przebiegu wykonania planu finansowego samorządowej instytucji kultury za pierwsze półrocze przez zarząd jst (tj. wójta) do organu stanowiącego jst (tj. rady gminy) i regionalnej izby obrachunkowej, nie zaś do obowiązku przedstawienia ww. informacji przez samorządową instytucję kultury, dla której organem założycielskim jest jst.

(akta kontroli str. 809)

OCENA CZĄSTKOWA

Biblioteka prawidłowo prowadziła w okresie objętym kontrolą gospodarkę finansową, w tym poprawnie wykorzystywała i rozliczała otrzymane dotacje podmiotowe

²⁷ Dz. U. z 2023 r. poz. 1270, ze zm.; dalej: ustawa o finansach publicznych.

i celowe. Z kolei wydatki ponoszone były do wysokości ujętej w prawidłowo sporządzonych planach finansowych. Biblioteka prawidłowo ewidencjonowała materiały biblioteczne oraz prowadziła księgi inwentarzowe posiadanego księgozbioru. Natomiast stwierdzone nieprawidłowości dotyczyły niesporządzenia i nieprzekazania organizatorowi informacji o przebiegu wykonania planu finansowego jednostki za pierwsze półrocze 2023 r. oraz nieprzeprowadzenie skontrum materiałów bibliotecznych w okresie przypadającym co najmniej raz na 5 lat.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski o:

- Wnioski
1. Przedstawienie organizatorowi informacji o przebiegu wykonania planu finansowego jednostki za pierwsze półrocze 2023 r.
 2. Przeprowadzenie w zaplanowanym terminie skontrum materiałów bibliotecznych.

Uwagi

Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Łodzi. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Łódź, 11 stycznia 2024 r.

Kontroler

Ewelina Dębowska
specjalista k.p.

podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Łodzi
p.o. Dyrektor
Piotr Walczak

podpis